

# Nyt lys over Kierkegaards død

Med sin nye bog vil filosofen Jens Staubrand fjerne enhver tvivl om årsagen til Søren Kierkegaards død. Konklusionen møder modstand.

Af Johan Vardrup

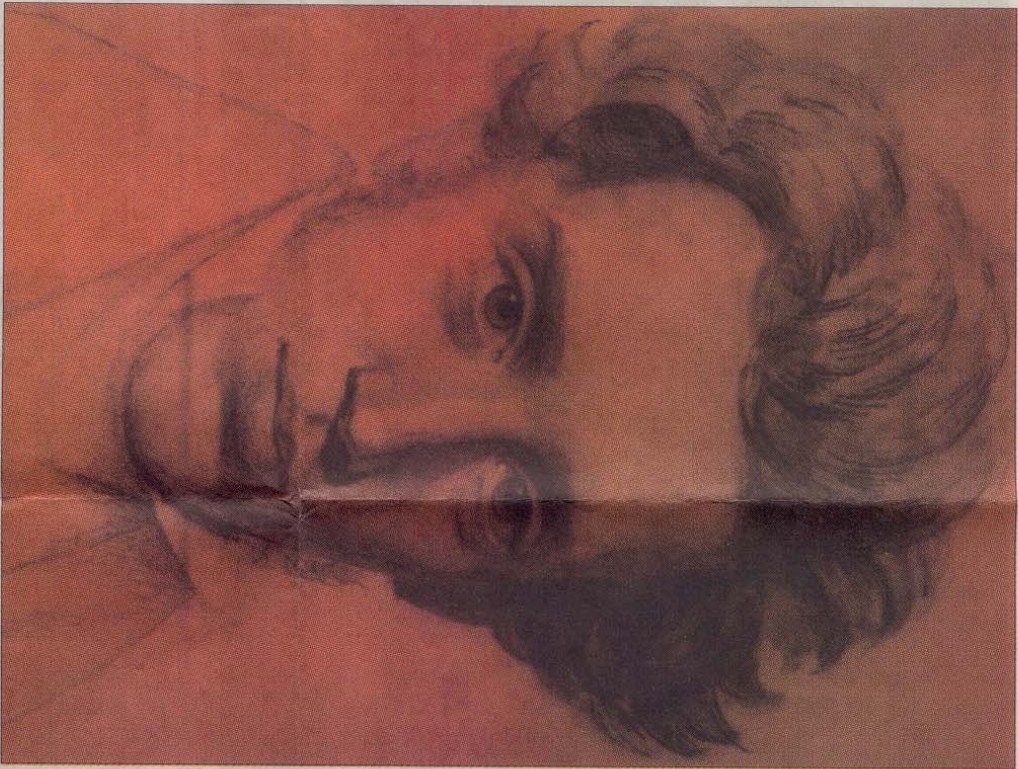
Han er en nedkørt mand, den 42-årige Søren Kierkegaard, der 2. oktober 1855 lader sig indlægge på Frederiks Hospital i København. I løbet af to uger er kræfterne gradvist forsvundet fra hans ben, og han hoster blod op. Da den estimerede københavner kommer til sin eneste på hospitalet, fortæller nyrten, at han har erkendt sin skæbne og er der for at dø. Bag sig har han en forfattervirksomhed på op mod 15.000 sider – fra eksistentielle hovedværker til dagbogoptegnelser – og han mener selv, at sygdommen er en effekt af al det anstrengende åndsarbejde.

Over otte uger bliver Kierkegaard stadig mere svækket. Den 11. november har han et tungt og kort åndedræt. Kløkken 21.00 samme dag er døden indtruffet.

På forsidens af sygejournalen skriver overlægen diagnosen »tubercul?«, infektionssygdommen tuberkulose som mulighed. Filosof og magart, Jens Staubrand undersøger, om man overhovedet kan fjerne spørgsmålstegnet efter den diagnose i sin bog »Søren Kierkegaards sygdom og død«, der netop er udkommet.

## Hjælp fra nutidens læger

»En af de populære teorier er, at Kierkegaard arbejdede så meget, at han sled sig op, men jeg ville gerne skabe klarhed omkring dødsårsagen. Og gennem min analyse kan jeg støtte antagelsen om, at han døde af tuberkulose.«



Var det tuberkulose, der tog livet af Søren Kierkegaard? En ny bog om forfatterens liv og død forsøger at afklare spørgsmålet, men lægfolk er uenige i konklusionen. Foto: Scampix

siger Jens Staubrand.

For at blive klogere på de omstrændigheder, der gjorde en ende på Kierkegaards liv, har Staubrand hentet hjælp hos en række medicinske fagpersoner. Han fandt sygejournalen fra 1855 frem fra Rigshospitalet og lagde den bl.a. foran speciallæge i neurologi, Ole Ewald Hansen, på Københavns Amtssygehus i Gentofte, overlæge Kaare Weismann fra Bispebjerg Hospital og overlæge ved Rigshospitalet, Henrik Hertz.

Lægerne har set nærmere på sygdomsforløbet for Kierkegaard, hvordan han gradvist tabte nervefunktionen i underkroppen, der blev lam i de sidste dage. I Staubrands bog lyder konklusionen, at Kierkegaards langvarige hosten var et klart tegn på lungetuberkulose, som spredte sig til rygmarven, hvilket gav en lammelse i benene.

## En omstridt forklaring

Men tidligere chef-læge og neurokirurg Ib Søgaard står tvivl om teorien. Han stoler ikke på, at det var tuberkulose, som lammede Kierkegaard og førte til hans død. Sygejournalen fra 1855 er velkendt pensum for Ib Søgaard, og han hæfter sig ved passagen, hvor det er beskrevet, at filosofen ikke kan holde sit hoved eller arme oppe.

»Tuberkulose ville ikke kunne give en lammelse, der spredte sig til overkroppen på den måde. Jeg anser det for at være en fremadskridende rygmarvsbetændelse, der til sidst lammene vejfrækningscentret og kvæler Kier-

## ▼ FAKTA

■ Jens Staubrand, filosof og mag art., står bag bogen »Søren Kierkegaards sygdom og død«, som gennemgår de sidste uger af filosofens liv. Bogen leder en analyse frem til, at tuberkulose var dødsårsagen, da Kierkegaard gik bort søndag den 11. november 1855. Andre forskere tvivler på konklusionen.

■ Filosofen og forfatteren Peter Tudvad, der også har beskæftiget sig med Kierkegaard, tror stadig hans død vil blive gransket om 20 år.

»Er det en stor personlighed, vil vi kende dødsårsagen, og den er i dette tilfælde temmelig svær at bestemme.«

kegaard. « siger Ib Søgaard.

Direktør for Søren Kierkegaard Forskningscentret, Niels Jørgen Cappelen, mener, at Søgaards forklaring umiddelbart er den mest overbevisende i forskningsmiljøet.

»Jeg er ikke mediciner, men det undrer mig, at Jens Staubrand slet ikke tager hensyn til den modstridende teori,« siger Niels Jørgen Cappelen.

Jens Staubrand argumenterer for, at han har fået sygejournalen vurderet af flere læger og holder sig til, at tuberkulose bragte Kierkegaards liv til sin afslutning: »Jeg kan jo ikke drage tvivl om overlægers kompetencer.«

jov@berlingske.dk



# Ny bog skaber uenighed om Kierkegaards død

Den danske forfatter og filosof Søren Kierkegaard

døde som 42-årig efter kort tids sygdom. Dødsårsagen har været genstand for megen debat blandt forskere, og nu udkommer en bog, som skaber fornyet uenighed om Kierkegaards sygdom og død

AF KATRINE BARSLEV

På Det Kongelige Frederiks Hospital lå en spinkel mand og hostede. Året var 1855, og udenfor drev det københavnske efterår forbi. På den stille enestue lå Søren Aabye Kierkegaard, og han mærkede, hvordan døden sad i hans krop. I flere uger havde han lidt af en anstrengende, blodig hoste, som havde været både smertefuld og skræmmende. Pludselig under en spadseretur i Københavns gader faldt han om.

Han tænkte, at han hellere måtte lade sig indlægge til nærmere undersøgelse. Kierkegaard havde arbejdet hårdt med udgivelsen af en serie flyve-

blade kaldet "Øieblikket", og han pegede på, at arbejdet udmattede ham fatalt.

Han var ret sikker på, at døden snart ville komme, og det havde han også sagt til lægen, som skrev det ind i sygejournalen. Men han ville ikke synke passivt hen, og han deltog aktivt i sin behandling.

Desværre svigtede benene lidt efter lidt, og allerede efter få dage var han så plaget af den ukendte sygdom, at han forblev i sengen, hvor en vågekone holdt øje med ham. Efter fem uger på hospitalet døde Kierkegaard, uden at lægerne fandt ud af, hvad han var blevet syg af og dermed, hvad han døde af.

**Sådan var de sidste dage** i filosofen og forfatteren Søren Kierkegaards liv. Han døde 42 år gammel efter knap otte ugers sygdom.

Dødsårsagen har hidtil været ukendt, da lægen ikke nævtede en bestemt sygdom på sygejournalen. Men nu har filosof og mag. art. Jens Staubrand et bud. Han har gransket Kierkegaards 150 år gamle sygejournal og udgiver i denne uge bogen "Søren Kierkegaards sygdom og død", hvor han systematisk gennemgår de fem uger, Kierkegaard lå på hospitalet. Jens

Staubrand kommer frem til, at Kierkegaard døde af tuberkulose:

— Jeg mener, det er et meget pådelt bud. Jeg har haft kontakt til en lang række læger, som har hjulpet mig med at analysere journalen. Men det mest interessante er i virkeligheden, at det viser, at han kæmpede for sit liv. Der er en myte om, at han indlagde sig selv, fordi han ønskede at dø. Men journalen viser, at han var klar i hovedet til det sidste. Han var ikke manisk eller sindssyg. Han var blevet smittet med tuberkulose, siger Jens

Staubrand.

**Det er Niels Jørgen Cappelørn** dog ikke enig i. Direkte pølen for Søren Kierkegaard Forskningscenteret mener ikke, at tuberkulosen blev forfatterens banemann.

— Jeg er bange for, at jeg ikke fæstner lid til konklusionen. En sådan teori kræver, at overvejelserne ikke beror på spekulationer, men er baseret på grundig, medicinsk forskning. Indtil videre er jeg ikke stød på en mere overbevisende forklaring end den, der

siger, at Kierkegaard døde af en sjælden virusbetning rygmarsialis, siger Niels Jørgen Cappelørn.

Gennem de seneste 30 år har forskere hyppigt debatteret, hvad Kierkegaard døde af. Hvorvidt det var tuberkulose, en virus eller anden sygdom, finder Niels Jørgen Cappelørn dog mindre vigtigt i forællingen om Kierkegaard.

— At kende dødsårsagen bidrager ikke til større forståelse af hans tanker og ideer. Ud fra en biografisk synsvinkel er det selvfølgelig endnu en brik til puslespillet om hans liv, men det hører ikke til blandt de vigtigste oplysninger, siger han.

"Søren Kierkegaards sygdom og død" af Jens Staubrand er udkommet på forlaget Søren Kierkegaard Kulturproduktion.

barslev@kristeligt-dagblad.dk



► Døde Søren Kierkegaard af tuberkulose, en rygmarsialis eller en anden sygdom? Det er der opstået strid om. — Tegning: Arkiv.

## KORT NYT



### Operachef Holten stopper

Det Kongelige Teater skal nu på jagt efter en ny operachef, efter at operachef Kasper Holten har meddelt teatrets bestyrelse, at han ikke ønsker at forlænge sin kontrakt, når den udløber den 31. juli 2011. Til den tid vil Kasper Holten have været operachef i 12 år, og han begrundet beslutningen med, at han "vil stoppe, mens legen er god". — Jeg er meget stolt af at have været den operachef, som kom til at stå i spidsen for udflytningen til og åbningen af Operan på Holmen, ligesom jeg er stolt af mange af de kunstneriske resultater, vi allerede har nået, siger han i en pressemeldelse. /ritzau/

### 2008 var et godt år for dansk film

Film som "Flammen og Citronen" og "Rejsen til Saturn" var med til at gøre 2008 til rekordår for dansk film i de danske biografer. 4,3 millioner gange gik danskerne sidste år ihjæle (dt.dk). Nyheder ind i mørket for at se en dansk film, til trods for at finanskrisen var begyndt

Jellingsten

